

Den skriftlige prøve med internetadgang i Dansk A – hhx

Råd og vink om vurderingskriterier

- ved opgavekommissionen og fagkonsulent Lars Holst Madsen, januar 2014

Indhold

1. Formål
2. Den skriftlige prøve med internetadgang i Dansk A, hhx
3. Generelle vurderingskriterier
 - indhold og faglig metode
 - sprog og fremstilling
 - brug af internettet
4. Specifikke vurderingskriterier i forskellige skrivegenrer
 - essay
 - analyse og fortolkning af fiktive tekster
 - sproglig og kommunikativ analyse af ikke-fiktive tekster
 - delopgaver:
 - sammenligning
 - vurdering
 - diskussion
 - perspektivering
 - formidling
 - refleksion
5. Karakterfastsættelse

Bilag A: Skematisk oversigt over generelle vurderingskriterier

Bilag B: Vejledning til fastsættelse af karakterer i skriftlig dansk i hhx

1. Formål

Formålet med dette Råd og vink om vurderingskriterier i den skriftlige prøve i dansk er at kvalificere censorer og lærere generelt og sikre et ensartet bedømmelsesgrundlag ved eksamen. Videre vil det forhåbentlig fungere som hjælp og inspiration i forbindelse med den didaktiske tilrettelæggelse af elevernes løbende træning i at skrive danskfaglige opgaver frem mod den afsluttende skriftlige prøve.

Med en beskrivelse af såvel generelle som mere genrespecifikke vurderingskriterier ønsker vi at karakterisere den fremragende opgavebesvarelse og på den måde tilstræbe en bevægelse væk fra fejlfinding og frem mod et større fokus på kvalitetene i elevernes opgavebesvarelser. Samtidig er det også hensigten at præcisere, hvad eleverne må frarådes i udarbejdelsen af en skriftlig danskopgave, dvs. sætte ord på en række af de typiske fejl eller u hensigtsmæssige løsninger, vi ofte møder i elevernes besvarelser, for derigennem at kunne kvalificere dem til at nå de faglige mål bedst muligt.

2. Den skriftlige prøve med internetadgang i Dansk A, hhx

I Dansk A kan eleverne komme til en afsluttende skriftlig prøve på grundlag af et centralt stillet elektronisk opgavesæt. Et opgavesæt omfatter en række opgaver, der bredt dækker kernestoffet. Opgavesættet udleveres ved prøvens start, og eksaminanden vælger én af opgaverne til besvarelse. Prøvens varighed er seks timer.

Under den skriftlige prøve er alle hjælpemidler tilladt, og eksaminanden har adgang til internettet, herunder lukkede fora og elektroniske lærebøger. Eksaminanden må konsultere sociale medier, men det er fortsat ikke tilladt at kommunikere med omverdenen under den skriftlige prøve. Det betyder i praksis, at det er tilladt at hente materiale f.eks. på facebook, men det er ikke tilladt at ændre i eksisterende materiale eller uploade nyt materiale i sociale medier eller fora, som andre har adgang til, under den skriftlige prøve, da dette sidestilles med utilsigtet kommunikation med omverdenen.

De enkelte opgavers tekstgrundlag vil tilsammen repræsentere en spredning i tid, sted, genre og intention. Tekstgrundlaget kan i princippet være enhver trykt eller elektronisk tekst af danskfaglig relevans, men dog inden for kernestoffet, som det er defineret i fagbilaget.

De enkelte opgaveformuleringer vil fordre bestemte skrivegenrer, og tilsammen vil opgaverne i et sæt sprede sig over forskellige danskfaglige skrivegenrer. Et opgavesæt kan indeholde de velkendte analyse- og fortolkningsopgaver, sproglige og kommunikative analyseopgaver og essayopgaver. Som delopgaver kan følgende skrivegenrer forekomme: sammenligning, vurdering, diskussion og perspektivering. Enkelte delopgaver fordrer autentiske og genkendelige formidlingsgenrer som f.eks. et forord til et katalog, et blog-indlæg, en kommentar eller en nyhedsartikel. Og som noget nyt kan en opgave fordrer en refleksionstekst i forlængelse af en analyse (og fortolkning) eller en formidlingstekst.

I et opgavesæt kan der i en eller flere af opgaverne være krav om, at eksaminanderne *skal* anvende supplerende materiale, som de finder på internettet, i deres besvarelse. I andre opgaver *kan* de vælge at anvende materiale fra internettet på lige fod med øvrige hjælpemidler. Det vil altid fremgå af opgaveformuleringen, hvis materiale fra internettet *skal* anvendes i besvarelsen.

3. Generelle vurderingskriterier

"I bedømmelsen indgår, i hvor høj grad eksaminanden er i stand til at opfylde fagets mål, som de er angivet i pkt. 2.1. Eksaminanden skal herunder kunne følgende:

Ved den *skriftlige prøve*:

- demonstrere genrebevidst skriftlig formidling
- abstrahere og konkretisere inden for valgte emne
- anvende danskfaglig viden og fagets grundlæggende metoder.

Der gives én karakter ud fra en helhedsbedømmelse." ("Dansk A – hhx, juni 2013", afsnit 4.3.)

De faglige mål, som de er formuleret i deres helhed i læreplanen, danner udgangspunkt for nedenstående beskrivelse af såvel generelle som mere genrespecifikke vurderingskriterier i forbindelse med den skriftlige prøve i dansk.

Indhold og faglig metode

Opgaven skal besvares i overensstemmelse med formuleringen, og besvarelsen skal være relevant, fokuseret, veldokumenteret og udtømmende.

Der er ikke et krav om et bestemt omfang for besvarelsen (med mindre det præciseres i opgaveformuleringen, typisk i forbindelse med en formidlingsopgave). Meget korte besvarelser vil oftest være mangelfulde indholdsmæssigt. Meget lange besvarelser vil ofte være uden fokus og indeholde en del redundans. Begge løsninger er derfor oftest uheldige. Erfaringer fra censorkorpsets evaluering af eksamensbesvarelser viser, at det typiske omfang for en besvarelse er 4-5 sider. Men det er vigtigt at fastholde, at det er kvaliteten af indholdet og ikke omfanget, der er afgørende.

Den enkelte opgave stiller krav om anvendelse af danskfaglige kompetencer. Generelt gælder det, at anvendelsen af danskfaglige begreber og metoder skal være kvalificeret, dvs. relevant i forhold til såvel tekstgrundlaget som opgavens fokus.

Den fremragende besvarelse vidner om sikker tekstforståelse, herunder forståelse af tekstgrundlagets genre og kommunikationssituation.

Den fremragende besvarelse demonstrerer præcision, selvstændighed, engagement, alsidighed og nuancering i såvel analyse og fortolkning som sammenligning, vurdering, diskussion og perspektivering, formidling og refleksion.

Den fremragende besvarelse demonstrerer relevant danskfaglig viden og vidner generelt om en udviklet almen omverdensforståelse.

I den fremragende besvarelse underbygger eleven sine udsagn om tekstmaterialet med velvalgte og korrekte citater og/eller gennem præcise henvisninger til dette. Oplysninger og synspunkter hentet i medbragte kilder eller på internettet skal dokumenteres med parenteshenvisninger eller fodnoter. Kravet om dokumentation betyder ikke, at en opgavebesvarelse i dansk kan antage karakter af en rapport med indholdsfortegnelse, afsnitoverskrifter og -nummerering, litteraturliste og lignende.

Der lægges vægt på relevans i udvælgelsen og selvstændighed i anvendelsen af kilderne.

Den lette adgang til internettet og dermed også til solide leksikalske oplysninger fra autoritative kilder betyder, at faktuel nonsens trækker ned, når der skal foretages en helhedsvurdering.

Sprog og fremstilling

I den fremragende besvarelse formulerer eleven sig i et flydende og sammenhængende sprog, formelt korrekt, hensigtsmæssigt, varieret, nuanceret, argumenterende, med et personligt udtryk og i et relevant stilleje. Overholdelse af genrekrav og brug af egnede sproglige markører er medvirkende til at demonstrere god genrebevidst formidling.

Stikordsform og punktopstillinger hører ikke hjemme i en danskfaglig opgave, ligesom anvendelse af figurer og illustrationer generelt bør frarådes.

Den fremragende besvarelse har en overskrift, indledning og afrunding, også selvom der ikke i opgaveformuleringen bliver bedt direkte om det. Manglende indledning og/eller afrunding vil altid påvirke helhedsvurderingen i negativ retning.

Den fremragende besvarelse er velstruktureret med en komposition, der vidner om klart fokus, en rød tråd samt progression fra det konkrete til det mere abstrakte. Hensigtsmæssig brug af afsnitsinddeling understøtter dette og vidner generelt om overblik og formidlingskompetence.

Velvalgte citater er en kvalitet ved en besvarelse. Citater skal være relevante og skal have en klar funktion i konteksten. Antallet af citater bør begrænses, så besvarelsen ikke ender som en citatmosaik, der overskygger elevens selvstændige formuleringer. Citater skal følge generelle regler for citatteknik.

4. Specifikke vurderingskriterier i forskellige skrivegenrer

Essay

Essayet som skrivegenre i hhx kan være *både* redegørende, diskuterende, argumenterende og vurderende *og* (i tråd med et essays typiske træk) undersøgende, reflekterende og ræsonnerende. Essayet vil typisk indeholde beskrivende elementer, men en rent deskriptiv besvarelse må karakteriseres som svag. Endvidere må essayet ikke blot være kommenterede referater.

Formmæssigt er essayet en krævende opgave. Der stilles særlige krav til sprog og fremstillingsform, dvs. til elevens genrebevidste formidlingskompetence.

Den fremragende besvarelse er kendetegnet ved at være skrevet i et nuanceret sprog og i en personlig og selvstændig stil, der er tilpasset såvel essaygenren som emnet.

Den fremragende besvarelse er videre kendetegnet ved en klar kompositorisk idé. Essayet indledes og afsluttes på en bestemt – og ikke tilfældig – måde, hvilket sammen med en rød tråd gennem besvarelsen vidner om overblik hos eleven.

Essayopgaven vil altid indeholde et tekstgrundlag, der *skal* inddrages i besvarelsen. Den fremragende besvarelse kan derfor kun skrives på baggrund af en analytisk bearbejdning af tekstgrundlaget. Ofte er der bindinger i opgaveformuleringen, der ansporer til, at dette analytiske arbejde finder sted. Der kan f.eks. være tale om, at hovedsynspunkter eller centrale temaer i tekstgrundlaget skal inddrages. Inddragelsen af tekstgrundlaget skal demonstrere elevens forståelse af det essentielle i tekstgrundlaget. Der *kan* endvidere være et krav om, at eleven derudover selv skal finde og inddrage tekster, f.eks. fra internettet.

Der er væsentlige frihedsgrader mht. *hvordan* tekstgrundlaget inddrages, men det bør ikke kun gøres implicit. Hvor enkelte elever slet ikke knytter an til tekstgrundlaget og nærmest skriver, hvad der mest af alt ligner en fristil, er der omvendt en del elever, som har svært ved ikke at lade den traditionelle tekstanalyse indgå i besvarelsen. Begge dele falder uden for essayet som skrivegenre i hhx.

Essayet har særstatus som opgavetype, da det lægger op til størst mulighed for variation og selvstændigt indhold. Udfordringen for eleven ligger generelt i at vurdere, hvilket omfang inddragelsen af tekstgrundlaget skal have i den samlede besvarelse. Det vil ikke være rimeligt at lægge sig fast på et bestemt vægtningsforhold, men man må forvente, at størstedelen af indholdet i besvarelsen udgøres af selvstændigt indhold, f.eks. i form af nye tanker, andre perspektiver og danskfaglig viden. Det selvstændige indhold skal udfoldes og være hovedsagen i besvarelsen. Essayopgaven fordrer således en viden om og interesse i emnet.

I det fremragende essay undgår eleven at behandle en problemstilling ensidigt. Flere forskellige aspekter af en problemstilling kan med fordel inddrages. Dog bør en opremsning af mulige indfaldsvinkler, der ikke udfoldes i besvarelsen, frarådes. I vurderingen af besvarelsen lægges der vægt på elevens evne til selvstændigt at se tekstgrundlagets problemstilling i en større sammenhæng og derigennem demonstrere almen omverdensforståelse.

I den fremragende besvarelse vil eleven typisk gå fra det specielle og individuelle til det generelle og almene, dvs. at eleven bevidst går fra et lavere abstraktionsniveau til et højere eller bevæger sig mellem flere niveauer i overensstemmelse med sin plan for opgavebesvarelsen. Det er en svaghed, hvis eleven udelukkende går fra noget mere generelt, f.eks. i tekstgrundlaget, til noget privat. Inddrager eleven private oplevelser er det afgørende, at eleven heri ser noget almengyldigt.

I den fremragende besvarelse skelner eleven tydeligt, hvornår der tales på henholdsvis egne og andres vegne, også ved enighed. Argumentationen er logisk og udtømmende, dvs. at eleven ikke udelader oplagte argumenter. Det er en kvalitet, at eleven gennemfører en nuanceret diskussion og forholder sig kritisk til såvel egen som andres argumentation i relation til den overordnede problemstilling. En diskussion behøver ikke munde ud i en endegyldig konklusion, og det er helt legitimt, at eleven fremlægger sin tvivl. Essayet bør dog have en pointeret afrunding.

Analyse og fortolkning af fiktive tekster

Formålet med en analyse og fortolkning af fiktive tekster (litteratur, billedkunst, kortfilm mv.) er altid at afdække tekstens temaer og videre tekstens menneske- og livssyn. Det fordrer en forudgående udfoldet og systematisk analyse med brug af danskfaglige begreber, der anvendes relevant med udgangspunkt i den konkrete teksts genre og særtræk.

Den fremragende besvarelse rummer generelt relevante tekstiagttagelser, citater og henvisninger, der "bruges til noget" i analysen og fortolkningen af teksten. En fremragende besvarelse vil nå et stadigt højere abstraktionsniveau, fordi den bevæger sig fra de enkelte tekstiagttagelser til mere abstrakte tematiske pointer. Fortolkningen bør udfoldes og kan

oplagt anvende modificerende udsagn, udtrykke forbehold og demonstrere sans for det flertydige i teksten.

I den fremragende besvarelse er den faglige argumentation for analysen og fortolkningen i orden. Korrekt og relevant anvendelse af centrale analysebegreber er en forudsætning for, at analysen bliver præcis og fagligt funderet. Det gælder f.eks. anvendelsen af viden om synsvinkelbrug, fortællertyper og forskellige former for stilistiske virkemidler. I behandlingen af f.eks. fortælle teknik vil den fremragende besvarelse lade en redegørelse for tekstens fortælle tekniske forhold være efterfulgt af en forklaring af, hvilken betydning disse har for fortolkningen af teksten.

I analyse- og fortolkningsopgaver indgår typisk personkarakteristikker. Den fremragende personkarakteristik fokuserer på de indre forhold i personen og forklarer sammenhængen mellem ydre og indre træk. En karakteristik, der udelukkende vedrører en persons ydre træk, vil ikke være tilfredsstillende, med mindre teksten lægger op til det.

Besvarelsen skal bevæge sig på flere taksonomiske niveauer. Indledningsvis kan et resumé være i orden, men generelt gælder det, at refererende dele bør begrænses mest muligt. Et længere referat må betragtes som en svaghed ved besvarelsen i den endelige helhedsvurdering.

Modelstyrede og skematiske besvarelser bør undgås.

Generelt bør eleven undlade at anvende kommunikations- og argumentationsbegreber i en litterær analyse og fortolkning – med mindre det har oplagt relevans i forhold til den aktuelle tekst. Dramaturgiske modeller kan være relevante i forbindelse med analyse og fortolkning af kortfilm, mens de kun sjældent viser sig at være relevante i en analyse og fortolkning af litteratur.

Den komparative analyse og fortolkning af fiktive tekster

Formålet med en komparativ analyse og fortolkning af mindst to fiktive tekster er at afdække centrale træk ved teksterne. Den fremragende besvarelse, som er forankret i sikker brug af relevante danskfaglige begreber, fordrer en systematisk analyse af mindst to tekster. Der vil oftest være tale om to ligestillede og udfoldede analyser af teksterne.

Eleven har flere kompositoriske muligheder i sin fremstilling af analyserne. Man kan forestille sig, at de to analyser står for sig selv, og at der efterfølgende fokuseres på forskelle og ligheder mellem teksterne. Eller man kan bryde analyserne op i mindre enheder og sammenkoble ved at se på f.eks. temaer, fortælle teknik, komposition og sprog.

En komparativ analyse er styret af koblinger, der betoner såvel relevante ligheder som forskelle mellem teksterne. Det udmærker den fremragende besvarelse, at der vedvarende argumenteres for de valgte sammenstillinger, og at der ikke optræder en mekanisk og skematisk sammenkobling af hvad som helst i teksterne.

I nogle komparative opgaver kan teksterne være hentet fra vidt forskellige perioder, og det karakteriserer her den fremragende besvarelse, at sansen for historiske forskelle afspejles i besvarelsen.

Sproglig og kommunikativ analyse af ikke-fiktive tekster

Formålet med en analyse af en ikke-fiktiv tekst, hvad enten den er trykt eller elektronisk, er at afdække tekstens problemstilling, fremstillingsform og intention. Der er ikke fokus på selve sagen, men på fremstillingen af sagen. Den gode besvarelse fokuserer altid på tekstens virkemidler ud fra et relevanskriterium.

Det forventes, at der foretages en sproglig og kommunikativ analyse, og evt. en argumentationsanalyse, hvis det er relevant i forhold til tekstgenren.

I den fremragende besvarelse er den faglige argumentation i orden. Korrekt og relevant anvendelse af centrale analysebegreber er en forudsætning for, at analysen bliver præcis og fagligt funderet. Det gælder ikke mindst anvendelsen af viden om f.eks. nyhedskriterier, interviewformer, artikelgenrer, avistyper, layout, argumentationsteori, objektivitetskrav, medieoffentligheden og mediehistorie.

Ligesom i den litterære analyse og fortolkning skal tekstiagttagelser i den sproglige og kommunikative analyse dokumenteres og lede frem til en syntese på et mere abstrakt niveau. Oftest vil analysen munde ud i en vurdering af tekstgrundlagets fremstillingsform i forhold til den intenderede modtager og kommunikationssituationen. Det er en svaghed ved besvarelsen, hvis eleven vurderer selve sagen.

Den tekstnære analyse og fortolkning skal dokumenteres vha. citater og henvisninger.

Besvarelsen skal bevæge sig på flere taksonomiske niveauer. Indledningsvis kan et resumé eller en redegørelse for sagen være i orden, men generelt gælder det, at refererende dele bør begrænses mest muligt. Et længere referat må betragtes som en svaghed ved besvarelsen i den endelige helhedsvurdering.

Modelstyrede og skematiske besvarelser bør undgås.

I en sproglig og kommunikativ analyseopgave bør eleven undlade at anvende et litteraturanalytisk begrebsapparat, med mindre det har oplagt relevans i forhold til den aktuelle tekst.

Den komparative analyse af ikke-fiktive tekster

Formålet med en komparativ analyse og fortolkning af mindst to ikke-fiktive tekster er at afdække centrale træk ved teksterne. Den fremragende besvarelse, som er forankret i sikker brug af relevante danskfaglige begreber, fordrer en systematisk analyse af mindst to tekster. Der vil oftest være tale om to ligestillede og udfoldede analyser af teksterne.

Eleven har flere kompositoriske muligheder i sin fremstilling af analyserne. Man kan forestille sig, at de to analyser står for sig selv, og at der efterfølgende fokuseres på forskelle og ligheder mellem teksterne. Eller man kan bryde analyserne op i mindre enheder og sammenkoble ved

at se på f.eks. kommunikationssituation, argumentation, vinkling, komposition, sprog og intention.

En komparativ analyse er styret af koblinger, der betoner såvel relevante ligheder som forskelle mellem teksterne. Det udmærker den fremragende besvarelse, at der vedvarende argumenteres for de valgte sammenstillinger, og at der ikke optræder en mekanisk og skematisk sammenkobling af hvad som helst i teksterne.

I nogle komparative opgaver kan teksterne være hentet fra vidt forskellige perioder, og det karakteriserer her den fremragende besvarelse, at sansen for historiske forskelle afspejles i besvarelsen.

Delopgaver:

Sammenligning

Den fremragende sammenligning fokuserer på såvel ligheder som forskelle mellem flere tekster.

Den fremragende sammenligning forbliver ikke på et handlings- eller personniveau, den inddrager også eventuelle genreforskelle og føres især helt frem til det mere abstrakte fortolknings-niveau.

Generelt gælder det, at sammenligningen ikke bør gentage de analytiske delagttagelser, men være væsentlig, fokuseret, relevant og udtømmende i forhold til de aktuelle tekster.

Vurdering

Den fremragende vurdering er danskfagligt forankret. Det vil sige, at den er relevant i forhold til teksten og opgavens fokus og benytter danskfaglige begreber og vurderingskriterier. Det kan f.eks. være en vurdering af argumentation, af sprog og fremstillingsform i en given tekst eller af en reklames gennemslagskraft.

En vurdering kan godt indeholde en personlig vurdering af en teksts oplevelsesværdi, men bør aldrig blive ved dette.

Diskussion

I den fremragende diskussion ses sagen fra flere sider. Forskellige (ofte modsatrettede) synspunkter holdes op imod hinanden, og det forklares, hvorfor nogle synspunkter og nogle argumenter er mere holdbare end andre.

Det forventes, at eleven diskuterer med sig selv, også selv om eleven er enig i de centrale synspunkter i tekstgrundlaget. Det handler her for eleven om at træde ind i rollen som "djævlens advokat" og fokusere på, hvilken opfattelse andre kunne have af sagen, og hvilke argumenter andre kunne anføre for deres synspunkter. Den fremragende diskussion er karakteriseret ved evnen til loyalt at kunne argumentere på andres vegne. Og det er en

kvalitet ved en diskussion at kunne forholde sig kritisk til såvel egen som andres argumentation.

Den fremragende diskussion munder ud i en konklusion med en stillingtagen til sagen. Det behøver ikke være en skråsikker konklusion, det er helt legitimt at indtage et forsigtigt standpunkt. Diskussionen må imidlertid ikke ende som en åben præsentation af forskellige synspunkter, som eleven ikke selv tager stilling til.

Perspektivering

Den fremragende perspektivering er kendetegnet ved, at tekstgrundlaget sættes ind i en større, danskfaglig og relevant sammenhæng.

I nogle opgaver vil der være et eksplicit krav til, hvad der skal perspektiveres til. Det drejer sig typisk om perspektivering til tendenser i samtiden eller til en litteraturhistorisk periode.

Der kan også være tale om en friere perspektivering til samtiden eller en given periode, hvor eleven kan vælge at fokusere på væsentlige samfundsmæssige, psykologiske eller kulturelle forhold, som forekommer relevante i forhold til analyseteksten.

Endelig kan en perspektivering være til en anden tekst, hvis tema, genre eller udtryksform er relevant i forhold til analyseteksten.

I alle tre tilfælde skal perspektiveringen være tekstforankret, dvs. tage afsæt i det analyserede tekstmateriale, og den skal være fokuseret og relevant, altså berøre væsentlige tendenser. En opremsning af perspektiveringsmuligheder, der ikke udfoldes, vil ikke bidrage positivt i helhedsvurderingen. Perspektiveringer, der forbliver private, lever ikke op til kravet om danskfaglig forankring.

Formidling

Formidlingsopgaver inden for autentiske skrivegenrer som f.eks. en nyhedsartikel, en kommentar, et blog-indlæg eller andet, stiller særlige krav til elevens genre- og mediebevidsthed.

Den fremragende besvarelse vidner om en sikker forståelse af kommunikationssituationen (herunder afsender- og målgruppebevidsthed) og en sprogbevidsthed, der kommer til udtryk ved anvendelse af relevant stilleje og retorik i forhold til kommunikationssituationen og genren.

Formidlingsopgaven er undertiden baseret på en case, hvor eleven får til opgave at løse en mindre kommunikationsopgave for en virksomhed. Eleven kan i den sammenhæng typisk blive bedt om at skulle forestille sig at være ansat som kommunikationsmedarbejder i en virksomhed. Opgaven kan gå ud på at udforme en pressemeddelelse, en kommentar til et forbrugerkritisk indlæg om virksomheden eller andet. I den type opgaver er den fremragende besvarelse bl.a. kendetegnet ved, at eleven er i stand til at leve sig ind i casen og altså

formulere sig ikke på egne vegne, men på virksomhedens, og således demonstrere indsigt i, hvordan en virksomhed typisk kommunikerer med sin omverden.

En eksamensopgave, der indeholder en formidlingsopgave, vil typisk være to- eller tredelt, og i besvarelsen følger en formidlingstekst sædvanligvis efter en kortere analyse af et tekstgrundlag. Formidlingstekstens emne må imidlertid ikke forudsættes bekendt. Med til en god formidlingsbevidsthed hører i denne sammenhæng netop at undgå indforståethed.

Indholdets relevans, sandsynlighed og nuancering i forhold til emnet og kommunikations-situationen er væsentlige vurderingskriterier.

Det kan være en kvalitet ved besvarelsen af formidlingsopgaven, at den opsættes med et realistisk layout, men det er ikke et krav. Det kan derfor ikke trække ned, at formidlingsdelen er sat op som den øvrige del af den samlede besvarelse.

Der vil ofte være stillet krav om et bestemt omfang af besvarelsen af formidlingsteksten. En væsentlig kortere eller længere besvarelse vil normalt bidrage negativt til helhedsvurderingen.

Refleksion

En refleksion som delopgave vil ofte indgå i en tredelt opgave, f. eks. analyse, formidling og refleksion. Refleksionen er da typisk forbundet med formidlingsopgaven og er tænkt som en kortere metatekst om besvarelsen af denne delopgave. I refleksionsdelen vil eleven blive bedt om en danskfaglig refleksion over sin formidling. Det drejer sig om overvejelser over udformningen af formidlingsteksten, f.eks. anvendt skrivegenre, argumentationsform og sproglige/stilistiske virkemidler. Den fremragende refleksion indeholder relevante og fokuserede danskfaglige overvejelser og er forankret i elevens egen formidlingstekst.

En refleksion som delopgave kan også omhandle elevens brug af kilder som hjælp til besvarelsen af opgavens hoveddel, f.eks. en analyse, fortolkning og perspektivering. I en sådan refleksionsopgave vil eleven typisk blive bedt om at reflektere over, hvilke hjælpemidler der er valgt, og hvordan de er anvendt i besvarelsen. Den fremragende refleksion hæver sig over et beskrivende niveau og fokuserer på, hvordan anvendelsen af hjælpemidler er med til at kvalificere opgavebesvarelsen danskfagligt.

Refleksionsdelen vil ofte stille et eksplicit krav til omfang. Formmæssigt følger også denne delopgave de generelle krav til de skriftlige opgaver i dansk.

5. Karakterfastsættelse

Bedømmelsen af besvarelsen sker de på baggrund af de faglige mål, der er opstillet for dansk i hhx, og der er tale om en absolut karaktergivning.

Med hensyn til 7-trinsskalaen er det værd at bemærke, at 12 og -3 ikke er undtagelses-karakterer. Det er muligt at få 12, selvom besvarelsen rummer enkelte fejl og mangler,

ligesom det også er muligt få -3, hvis besvarelsens indhold er helt uacceptabelt i forhold til de faglige mål.

I vejledningen til Dansk A, hhx (august 2013) findes en vejledende beskrivelse af, hvilke krav der stilles i skriftlig dansk for at opnå tre af de syv karakterer, nemlig 12, 7 og 02. Den vejledende beskrivelse er vedlagt dette Råd og vink som bilag B.

De overordnede generelle vurderingskriterier: sprog og fremstilling, indhold og faglig metode (jf. bilag A) indgår som ligeværdige kriterier. Oftest vil en besvarelse ud fra disse kriterier ligge i det samme område i forhold til karakterskalaen. Men der vil også være besvarelser, der ud fra de enkelte kriterier placerer sig på forskellige niveauer. Der kan f.eks. være tale om en sprogligt sikker besvarelse, hvor tekstgrundlaget er misforstået, eller en fremragende analyse og fortolkning, hvor det halter med den sproglige korrekthed i formuleringerne. Her må man som bedømmer omhyggeligt vurdere besvarelsens styrker og svagheder og ud fra en helhedsvurdering afveje positive og negative elementer.

Skematisk oversigt over generelle vurderingskriterier

Indhold og faglig metode	Sprog og fremstilling
Overensstemmelse mellem opgaveformulering og opgavebesvarelse	Formel korrekthed (sætningsbygning, bøjning, stavning, tegnsætning)
Tekstforståelse, herunder genreforståelse	Sproglig præcision
Analyse og fortolkning	Sproglig variation
Sammenligning, perspektivering, vurdering, refleksion	Sproglig økonomi
Fokusering, relevans og dybde	Relevant stilleje
Argumentation og diskussion	Personligt udtryk og selvstændigt sprog
Brug af tekstgrundlag	Argumentation
Anvendelse af relevante danskfaglige begreber og metoder	Sammenhængende prosa (kohæsion og kohærens)
Danskfagligt vidensniveau	Rød tråd
Selvstændighed	Komposition og progression
Anvendelse af internettet og andre kilder	Afsnitsinddeling
Dokumentation	Genre- og målgruppebevidst formidling, herunder brug af egnede sproglige markører
Alsidighed og nuancering	Indledning og afslutning
Almen omverdensforståelse	

Vejledning til fastlæggelse af karakterer i skriftlig dansk i hhx

Karakter	Betegnelse	Beskrivelse
12	Fremragende	De væsentligste aspekter af den stillede opgave besvares med fremragende anvendelse af danskfaglig viden og fagets grundlæggende metoder med ingen eller kun uvæsentlige mangler. Der er abstraktioner og konkretiseringer af emnet, som er særdeles relevante, velbegrundede og dokumenterede. Formidlingen er genrebevidst, hensigtsmæssig, velovervejet og selvstændig. Den skriftlige fremstilling er velstruktureret, fokuseret, sproglig korrekt, nuanceret og argumenterende.
10	Fortrinlig	
7	God	Den stillede opgave besvares med en vis sikkerhed i anvendelse af danskfaglig viden og fagets grundlæggende metoder, dog med en del mangler. Der er gode abstraktioner og konkretiseringer af emnet, men med mangler i forhold til tilstrækkelighed og dokumentation. Formidlingen er genrebevidst, men ikke gennemført velovervejet. Den skriftlige fremstilling fungerer, men er ikke nødvendigvis præcis i udtrykket og har flere fejl, som dog ikke forstyrrer budskabet.
4	Jævn	
02	Tilstrækkelig	Få væsentlige aspekter af den stillede opgave besvares med anvendelse af danskfaglig viden og fagets grundlæggende metoder. Der findes få abstraktioner og konkretiseringer af emnet, de er dog uden større relevans og sjældent dokumenterede. Formidlingen er tilstrækkelig genrebevidst, men noget usammenhængende og uovervejet. Den skriftlige fremstilling er acceptabel dog med væsentlige mangler i nuancering og med alvorlige fejl i sprogrigtighed.
00	Utilstrækkelig	
-3	Ringe	

(Fra "Dansk A – Hhx. Vejledning / Råd og vink." Kontor for Gymnasiale Uddannelser, 2013)